

DATA DETOX X YOUTH

Sem napiš své jméno:

Sem nakresli svoje selfičko:

Seznam se se způsoby, jakými můžeš převzít kontrolu nad technologickými produkty, které používáš.

Co k tomu budeš potřebovat:

**tiskárnu
chytrý telefon nebo tablet
něco na psaní**

Autor:

**TACTICAL
TECH**

#datadetox

Napiš nám! Zajímají nás příběhy mladých lidí, učitelů a rodičů a jejich reakce. Další informace najdeš na webové stránce datadetoxkit.org/cs/families.

Ve spolupráci s:

Funded by
the European Union

Publikace je průvodce světem tvých osobních dat. Co je to vlastně datová detoxikace, a jak v praxi vypadá? A jak s ní můžeš začít i ty?

MĚJ SVÁ DATA POD KONTROLOU

... protože ti unikají

To, že o tobě různé firmy ledacos vědí, tě možná příliš netrápí. Koho zajímá, že jsi fanouškem Baby Yody nebo že si pouštíš videa s koťaty častěji než ostatní?

Problém je v tom, co se s tvými daty děje. **Postupem času tvé internetové já získává svou vlastní identitu, která má vlastní zvyky, preference a tajemství.** Toto internetové já se ti může vymknout z ruky a tvá data můžou skončit v rukou obchodníků s daty – společností, které ze zkoumání tvých dat mají zisk.

Pojďme na to!

Autor:

TACTICAL
TECH

datadetoxkit.org
#datadetox

1

PROVĚTREJ APLIKACE

Aplikace využívají cenné gigabyty paměti a mají vliv na životnost baterie, mohou ale také shromažďovat data, a to i když je nepoužíváš. Když se zbavíš několika aplikací, snadno a rychle tím zmenšíš svou datovou stopu, prodloužíš životnost baterie a ušetříš prostor v paměti.

Zjisti, jestli zbytečně nehromadiš aplikace. Vyzkoušej tohle:

Hej!

Jestli chytrý telefon nemáš, vytvoř tým s někým, kdo ho má.

Nejdřív si tipni, kolik aplikací v telefonu máš.

POČET:

Teď spočítej, kolik aplikací máš doopravdy:

POČET:

Polož si otázku, kolik z těchto aplikací opravdu potřebuješ. Pak si je projdi a vymaž ty, které jsou ti k ničemu. Jak na to?

Hej!

Pokud si nejsi jistý/á, jestli chceš aplikaci skutečně smazat, polož si otázku: „Nemůžu si ji spustit v prohlížeči?“

Android: Nastavení → Aplikace → Vyber aplikaci, kterou chceš odinstalovat → Odinstalovat

iPhone: Stiskni a podrž ikonu aplikace, kterou chceš smazat, a vyber „Odstranit aplikaci“

2

VÍ TVŮJ TELEFON, KDE JSI BYL/A?

K těm nejcennějším osobním údajům, které po sobě zanecháváš jako stopu, patří údaje o tvé poloze. To, kde se pohybuješ, může prozradit hodně o tom, kým jsi – od něčeho tak zřejmého, jako je tvůj věk, až po osobnější detaily, například kdo je tvůj nejlepší kamarád nebo kamarádka. Aplikace můžou neustále sledovat a zaznamenávat tvůj pohyb, aniž o tom víš, a to o tobě může prozrazovat víc, než je ti příjemné.

Podívejme se na aplikace, které používáš nejčastěji.

U každé aplikace přemýšlej o tom, jestli ke svému správnému fungování potřebuje přístup k tvé poloze. Použij k tomu tuhle škálu:

Které tři aplikace používáš nejčastěji?

1:
2:
3:

Jak často potřebuje tato aplikace vědět, kde se nacházím:

Nikdy
Někdy
Vždycky

Hej!

Některé aplikace přístupu k tvé poloze občas potřebují, například mapové aplikace nebo aplikace s informacemi o počasí.

Teď zkontroluj nastavení aplikací a uprav oprávnění ke zjišťování polohy u těch, které údaje o tvé poloze ke svému fungování nepotřebují.

Android:
Nastavení → Aplikace → Uprav oprávnění jednotlivých aplikací

iPhone:
Nastavení → Soukromí → Polohové služby → Uprav oprávnění jednotlivých aplikací

Něco navíc :)

Právě jsi omezil/a všeobecnou dostupnost údajů o své poloze, a teď zkus omezit přístup k jiným funkcím svého telefonu, jako jsou kontakty, fotoaparát a mikrofon.

Pokračuj na další straně

3

CO SI O TOBĚ MYSLÍ GOOGLE?

Jestliže používáš služby zdarma, například produkty společnosti Google, neustále jim dobrovolně dáváš k dispozici svá data. Společnost Google si může na základě všech těchto informací vytvořit tvůj online profil, díky kterému mohou inzerenti zjistit, co by se ti mohlo líbit. Někdy ale tento online profil není tím, co bys očekával/a.

Podívejme se, co si o tobě společnost Google myslí. Zaprvé zaškrtni všechny produkty společnosti Google, které používáš:

Vyhledávač	☒	Classroom (Učebna)
Gmail	☒	Drive (Disk)
YouTube	☒	Hangout
Mapy	☒	Family link

Teď se na sebe podívej očima společnosti Google:

Přejdi na myactivity.google.com → Přihlásit se → Jiná aktivita na Googlu → Nastavení reklam Google → Spravovat nastavení reklam

Přejdi dolů a podívej se, jak se pro tebe reklamy personalizují (pokud máš personalizaci reklam vypnutou, pro účely této aktivity ji zapni)

Něco navíc :)

Na adrese myaccount.google.com/activitycontrols pozastav také zaznamenávání svých aktivit na webu, historii polohy a historii YouTube.

Překvapily tě některé výsledky personalizace reklam? Možná si spletl tvůj věk nebo podle nich rád/a pečeš a ty se přitom kuchyni vyhýbáš obloukem. Pokud si nepřeješ, aby tě kvůli inzerci profilovali, můžeš tuto funkci v horní části stránky vypnout.

4

SDÍLENÍ O TOBĚ LECCOS PROZRAZUJE

Všichni víme, že sociální sítě můžou být báječný způsob, jak se spojit s přáteli. Ale také tam o sobě prozrazujeme spoustu věcí lidem, které pravděpodobně neznáme, a společností, které platformy vlastní.

Chceš mít jistotu, že obsah sdílíš se svými přáteli a sledujícími, a současně toho neposkytuješ příliš používaným aplikacím? Vyber si jednu z následujících aplikací a ověř si, jak daleko se ti podaří dostat prostřednictvím těchto kroků:

Hej!

Při přihlašování k novým aplikacím se nepřihlašuj prostřednictvím svých účtů na sociálních sítích, protože společnosti pak můžou sdílet tvoje data mezi sebou. Zkus se místo toho přihlásit pomocí své e-mailové adresy.

Instagram

Profil → Nastavení: Účet → Synchronizace kontaktů → **Odpojit** Propojené účty → **Odpojit**

Snapchat

Profil → Nastavení: Další služby → Spravovat → Předvolby reklam → **Vypnout všechny předvolby reklam** Další služby → Životní styl a zájmy → **Vypnout všechny funkce Životního stylu a zájmy** Další služby → Mapy → **Vypnout údaje o používání map**

Něco navíc :)

Používáš nějaké herní platformy jako Fortnite nebo Minecraft? Zkus lépe nastavit ochranu soukromí i tam.

Ochrana soukromí v digitálním prostředí

Gratulujeme k dokončení detoxikace v oblasti ochrany soukromí v digitálním prostředí. Teď se pohodlně posaď, uvolni se a zaškrtni, co všechno ses už naučil/a:

- Provětral/a jsem svoje aplikace a omezil/a jsem svoje datové stopy.
- Zametl/a jsem svou stopu s údaji o poloze.
- Podíval/a jsem se na sebe očima společnosti Google.
- Přestal/a jsem sdílet obsah s platformami sociálních sítí víc, než je nutné.

I v případě, že jsi udělal/a jen jednu z těchto věcí, pro ochranu svého soukromí na internetu jsi udělal/a hodně. Žijeme ve světě, kde se všechno točí kolem dat, a proto si budeš muset své dovednosti v oblasti ochrany soukromí neustále procvičovat, dokud to nebudeš dělat automaticky.

Nenech si to pro sebe! Navrhni kamarádům a rodině, aby datovou detoxikaci provedli také.

Další téma:
Digitální bezpečnost

ZVYŠ BEZPEČNOST SVÝCH HER

... silnými hesly

Kdyby byl internet jen nástrojem na sdílení fotek pejsků oblečených do dinosauřích oblečků, na bezpečnosti by zas tak moc nezáleželo. Na internetu ale trávíš spoustu času, a proto bys své účty měl/a zabezpečit.

Zkontroluj si toto: Používáš jako heslo jméno svého mazlíčka? Slabé heslo, to je v dnešní době neomluvitelné. Vzhledem k tomu, že hackeři jsou v prolamování cizích účtů stále vynalézavější, musíš jim v tom účinněji bránit.

V tomto kroku se dozvíš, jak nejlépe vytvořit silná a bezpečná hesla, kterými zabrániš vetřelcům v prolomení svého účtu.

Do toho!

Autor:

TACTICAL
TECH

datadetoxkit.org
#datadetox

1

JAK SE SKAMARÁDIT S HACKERY

Existuje jednoduchý způsob, jak se skamarádit s hackery - nastavuj si snadná hesla, aby se cítili vítáni.

Pojďme se podívat na nejčastěji používaná hesla:

1 Počítej do šesti (zapiš čísla):

2 Co potřebuješ k odemknutí svého účtu:

3 Slovo složené ze šesti písmen, umístěných na prvních šesti počítačových klávesách:

4 Nejpoužívanější internetový vyhledávač:

5 Miluji tě (anglicky, bez mezer):

Správne odpovědi: (1) 123456 (2) heslo (3) qwerty nebo qwertz (4) Google (5) loveyou

To bylo snadné, že? Pokud je to snadné pro tebe, je to určitě snadné i pro toho, kdo se snaží dostat do tvého účtu.

Lidé si často zvolí heslo, které si snadno zapamatují a které pro ně má osobní význam, ale to většinou znamená, že takové heslo není jedinečné. Když se pak někdo snaží takový účet prolomit, heslo během několika pokusů uhodne nebo může k tomu použít speciální program k prolomení hesla.

Něco navíc :)

Ověř si na adrese haveibeenpwned.com, jestli byla data na tvém účtu narušena, a zkontroluj, jestli do nich někdo nepronikl. Pokud zjistíš, že ano, je na čase nastavit bezpečnější heslo!

2

SBOHEM „123456“

Vytvořit zaručeně silné heslo je snadné. Stačí dodržet několik základních zásad.

Tvá hesla by měla být:

dlouhá – měla by mít minimálně osm znaků. Nebo ještě lépe: 16–20 znaků.

jedinečná – pro každou aplikaci, webovou stránku atd. používej odlišné heslo.

náhodně zvolená – tvé heslo by nemělo být vytvořeno podle nějakého logického vzorce a nemělo by být snadné ho uhodnout.

bezpečná – hesla uchovávej na bezpečném místě a nezapisuj si je tam, kde je někdo může najít.

soukromá – svá hesla sdílej jedině s tím, kdo s tebou účet sdílí nebo spravuje.

Připadá ti těžké takové heslo vytvořit, natož si ho zapamatovat? Všechno za tebe obstarají aplikace, jako je například **1Password** nebo **KeyPassXC**: heslo vytvoří, zapamatují si ho a bezpečně uloží. Tobě zbývá udělat jedině: zapamatovat si jedno hlavní heslo, kterým otevřeš přístup ke všem.

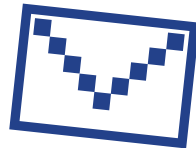
Viš, že...

prolomení hesla o dvanácti znacích by počítači trvalo v průměru 7,5 milionu let, zatímco u osmimístné kombinace jen 2,6 dne!

Přejdi k dalšímu kroku. Dozvíš se o jiném způsobu vytváření silných hesel.

Len0chodi DivocE Skacou! n@ parkoVisti

Proč je najednou řeč o lenochodech? Jde o tzv. heslovou frázi – náhodný řetězec slov, která jsou tak podivná, že si je lehce zapamatuješ, ale pro případného vetřelce je mnohem těžší je uhodnout.

Zkus si vytvořit svou vlastní heslovou frázi. Vytvoř řetězec z pěti náhodných slov, podobný tomu o lenochodovi:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Teď některá malá písmena náhodně změň na VELKÁ a přidej interpunkční znaménka (!?) -, .) a čísla, a pak to znovu celé zapíš:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Gratulujeme, právě sis vytvořil/a heslovou frázi.

Většina lidí má velký problém si zapamatovat náhodné kombinace písmen a čísel (hesla). Mnohem snáze si pamatujeme fráze a slova (heslové fráze).

Hej!

Měj na paměti, že hesla by sis neměl/a zapisovat tam, kde je někdo může najít. To znamená, že právě vytvořenou heslovou frázi použít nemůžeš, ale teď víš, jak ji můžeš vytvořit na nějakém bezpečném místě. Důležité: nezapomeň za sebou odstranit stopy.

UZAMKNI SVÉ DIGITÁLNÍ DVEŘE DVĚMA ZÁMKY

Pokud jsi podnikl/a všechny uvedené kroky, mělo by být celkem těžké tvůj účet prolomit. Ale ani mimořádně silné heslo není neprolomitelné.

Dvoufázové nebo **vícefázové ověření** je v podstatě další úroveň zabezpečení, která brání nezvaným hostům v přístupu k tvému účtu. A to i v případě, že znají tvé heslo – představ si, že to funguje, jako bys na dveře přidal/a druhý zámek.

Touhle funkcí je vybavena většina aplikací. Zkus si ji na některém ze svých účtů nastavit:

Instagram:

Profil → Nastavení → Zabezpečení → Dvoufázové ověření → Začít

Snapchat:

Nastavení → Dvoufázové ověření

Google:

Přihlas se na adrese: myaccount.google.com → Zabezpečení → Přihlášení do Googlu → Dvoufázové ověření

Hej!

Pokud ti aplikace tuto možnost nabídne, použij místo svého telefonního čísla e-mail nebo jednorázové heslo. Takto se ke svému účtu dostaneš, i kdybys o telefon přišel/ přišla.

Moje digitální bezpečnost

Gratulujeme k dokončení detoxikace v oblasti digitální bezpečnosti. Teď se pohodlně posaď, uvolni se a zaškrtni, co všechno ses už naučil/a:

- Vím, jaká hesla nemám používat.
- Osvojil/a jsem si pět základních zásad pro silná a bezpečná hesla.
- Vytvořil/a jsem si vlastní, jedinečnou heslovou frázi.
- Alespoň na jednom účtu jsem si nastavil/a dvoufázové ověření.

Teď, když ses zabezpečil/a před hackery, předej své nové dovednosti kamarádům a členům rodiny. Každý, s kým jsi propojený/á, bude díky tobě ve větším bezpečí.

DALŠÍ
TÉMA:
DIGITÁLNÍ
ROVNOVÁHA

JAK PŘEŽÍT ROZCHOD

se svým telefonem

Ocitl/a ses někdy v situaci, že zíráš na obrazovku telefonu, a už ani nevíš proč? Nebo sis prostě jen tak chtěl/a v telefonu něco ověřit, a – bum ho! – strávil/a jsi hodinu prohlížením Instagramu?

Naše vztahy s technologiemi mohou být náročné, hlavně kvůli všem těm oznámením, výstražným zvukům, světelným signálům a upozorněním, kterými nás zahrnují. Někdy je těžké si vybavit, proč bychom měli mít telefon vlastně rádi.

Když budeš postupovat podle tohoto Průvodce datovou detoxikací, **naučíš se, jak si se svým zařízením vytvořit lepší vztah.**

Pusťme se do toho!

Autor:

TACTICAL
TECH

datadetoxkit.org
#datadetox

1

TVŮJ ŽIVOT S TECHNOLOGIEMI: JAKÁ JSOU PRO A PROTI?

Technologie můžeme mít rádi, a zároveň je nenávidět. To, co máme rádi, například navazování přátelství nebo společenský život, může být současně i zdrojem nepříjemných pocitů, například pocitu osamělosti nebo tzv. pocitů nevyužitých příležitostí (FOMO: Fear of missing out).

Čím trávíš většinu času na internetu (hraní her, chatování s přáteli, sledování televize)? Zapiš to do prostředního sloupečku. Do krajních sloupečků zapiš, co se ti na této aktivitě líbí a nelíbí.

LÍBÍ SE MI

NA INTERNETU
TRÁVIM VĚTŠINU
ČASU (ČÍM)

NELÍBÍ SE MI

Něco navíc :)

Myslíš si, že na konci této datové detoxikace budeš moci něco ve sloupci „nelíbí se mi“ škrtnout? Přemýšlej, jak můžeš tento stav změnit, abys své zařízení využil/a co nejlépe.

2

UVĚDOM SI, ŽE TO NENÍ TVOJE CHYBA

Možná máš pocit, že tebe i tvé kamarády neustále někdo vybízí, abyste telefon odložili. Nenapadlo tě ale někdy také, že to nemusí být jen tvoje chyba, že jsi na něm tak závislý/á? Přejíždění prstem po obrazovce, lajkování, prohlížení a sdílení se stává naší druhou přirozeností. Příčinou toho, že na internetu trávíme tolik času, jsou i některé prvky designu.

Zkus přiřadit designové prvky v levém sloupci aplikacím v pravém sloupci.

Bublina signalizující psaní – tři tečky, které naznačují, že někdo právě něco píše. To je ale vzrůšo!

Trend – nový tanec, mem nebo styl, který se na tebe jen hrne.

Automatické přehrávání (autoplay) – není třeba klikat, další video se přehraje za 3, 2, 1...

Nekonečný proud (infinite swipe) – obsah, který se stále načítá.

Lootboxy – herní ceny nebo měna, která se dá směnit za další zboží.

Lajk – palec nahoru nebo srdíčko, kterým se kladně reaguje na obsah.

Streak – odměna za věrnost. Když o ni přijdeš, musíš začít znovu.

Aktualizovat potažením – ta chvíle plná napětí, když čekáš na načtení dalšího obsahu.

1. YouTube
2. TikTok
3. Snapchat
4. Fortnite
5. Instagram
6. Netflix
7. Spotify
8. WhatsApp

Hej!

Možná zjistíš, že určité designové prvky najdeš ve více aplikacích.

Viš, že...

člověk klikne nebo přejeđe prstem po obrazovce svého telefonu v průměru více než 2600krát denně? Kolikrát to děláš ty?

Pokračuj na další straně.

3

UDRŽUJ SI ODSUP

Pokud je tedy design navržen tak, aby tě vtáhl, co s tím můžeš udělat? Dobré je to, že většina platform nabízí snadný způsob, jak tyto designové triky přelstít, ať už pomocí upomínek, které jsou součástí aplikací – jako je tomu u Instagramu: „Nic dalšího tu už není“ – nebo jednoduchou změnou nastavení.

Tady je pár tipů, co můžeš udělat:

WhatsApp

Nastavení → Účet → Soukromí → Oznamení o přečtení → Vypnout

YouTube

Automatické přehrávání → Vypnout

Instagram

Nastavení → Vaše aktivita → Nastavení upozornění → Pozastavit vše

TikTok

Soukromí a nastavení → Digitální rovnováha → Správa doby strávené na obrazovce → Zapnout a nastavit čas

Pamatuj, že tato nastavení nemusí být změněna jednou provždy. Jde o to, překonat první překážku, když máš nutkání brát telefon do ruky každou minutu. Teprve když nastavení vrátíš zpátky, možná ti dojde, že tě to především obtěžuje.

Bonus :)

Napadá tě nějaký další figl, díky kterému bys telefon používal/a méně často?

4

ZKUS TO JINAK

Pokud chceš, aby tvůj vztah s telefonem byl zdravý, musíš si podmínky stanovit ty sám/sama. Vrať se k prvnímu cvičení, kdy sis zapisoval/a, co se ti na používání technologií líbí. Můžou být docela fajn, že? Vtip spočívá v tom, že si čas, který strávíš online, užiješ.

Zvol si vlastní záložní strategie, které ti v tom pomohou. Tady je pár tipů, které můžeš vyzkoušet

Polož telefon obrazovkou dolů, nebo ještě lépe pryč z dohledu.

Dočasně ho ztiš nebo vypni upozornění.

Pokud lidi štve, že máš telefon v ruce, vysvětli jim, co na něm děláš (uvědom si, že na ostatní to působí tak, že prostě zíráš na obrazovku).

Máš nutkání po telefonu sáhnout? Polož si otázku, proč.

Podívej se na statistiky využití telefonu – a soutěž sám se sebou nebo s přáteli o to, kdo omezí používání telefonu nejvíc.

NAPIŠ HO SEM:

D
A
T
A
D
E
T
O
K
I
T

Moje digitální rovnováha

Gratuluje k dokončení detoxikace v oblasti digitální rovnováhy. Teď se pohodlně posaď, uvolni se a zaškrtni, co všechno ses už naučil/a:

- Uvědomil/a jsem si, co se mi na používání technologií líbí, a co ne.
- V aplikacích, které používám, jsem objevil/a několik společných designových prvků.
- Dozvěděl/a jsem se, jak některé z těchto funkcí vypnout.
- Našel/Našla jsem vlastní způsob, jak dosáhnout vyváženějšího vztahu s technologiemi.

Rozumným vztahem k chytrému telefonu se nemíní to, že ho hodiš do řeky, spíš jde o to, najít způsob, jak si technologické produkty užít, aniž tvůj život zcela ovládnou. Zjisti, jestli můžeš o některých technikách v oblasti digitální rovnováhy říct přátelům a rodině.

DALŠÍ TÉMA:
DEZINFORMACE

UMĚNÍ BOJE S DEZINFORMACEMI

Jak se prodrat chaosem?

Internet je změtí informací – gigantickou sítí nejrůznějších příběhů, zpráv o celebritách i politicích, reklam, které se ti snaží vnutit nejnovější tenisky, názorů na VŠECHNO a nepřeberného množství memů se zvířátky. Nabízí toho tolik!

Někdy je ale těžké zjistit, co je pravda, co je lež a co je někde mezi.

V této části Průvodce datovou detoxikací se dozvíš, co je to obezřetné sdílení.

Jdeme na to!

Autor:

TACTICAL
TECH

datadetoxkit.org
#datadetox

1

PROPÍCHNI SVOU FILTROVOU BUBLINU

Filtrová bublina je obsah, který se ti nabízí na základě toho, co algoritmus předpokládá, že se ti bude líbit. Přijde ti to jako dobrá věc? Zobrazování obsahu, který má pro nás osobně nějaký význam, může být skvělé, ale napadlo tě někdy, že spoustu jiných věcí nevidíš?

Nejdřív se zamysleme nad tím, které informace vidíš, a které nevidíš.

Vytvoř tým s kamarádkou, kamarádem nebo členem rodiny a na svých osobních instagramových účtech postupujte podle těchto kroků:

Přejdi na Hledat (druhá ikona zleva dole).

Zapiš si prvních pět věcí, které vidíš, do levé bubliny. Zapiš si, co vidí tvůj parťák, do pravé bubliny (například fotbal, líčení, rybaření). Pokud se některé věci překrývají, napiš je do prostoru mezi levou a pravou bublinou:

Co vidíš	Co oba vidíte	Co vidí
1	1	1
2	2	2
3	3	3
4	4	4
5	5	5

Hej!

Reakcemi na obsah není jen lajkování a sdílení, ale také čas, který něčemu věnuješ.

Viš, že...

princip filtrových bublin se netýká jen sociálních sítí? Objevuje se také na streamovacích webech, jako je Netflix, ve výsledcích vyhledávačů, jako je Google, a na videoplatformách, jako je YouTube.

Konkrétní obsah se v tvoji bublině nachází proto, že algoritmus Instagramu sleduje, jak na obsah reaguješ.

Filtrovou bublinu se ti nikdy zcela propíchnout nepodaří, ale můžeš ji výrazně rozšířit. Líbí se ti něco v bublině tvého souseda? Vyhledej tento obsah na Instagramu a pravděpodobně zjistíš, že se brzy vynoří znovu.

2

NENECH SE CHYTIT NA NÁVNADU

Slovem **clickbait** se rozumí nadnesené nebo zavádějící titulky, které vyvolávají v uživatelích potřebu na ně kliknout. Nadpis třeba působí senzačně, ale článek je pak vlastně velmi nudný. Ničím vás nešokuje ani nepřekvapuje. Kdy jsi naposledy klikl/a na titulek nebo spustil/a video třeba v tomto znění:

KOSMETICKÉ TRIKY, KTERÝM NEBUDEŠ VĚRIT (ČÍSLO 5 JE ŠOKUJÍCÍ!)

NEUVĚRITELNÉ! TOHLE JEDLA KAŽDÝ DEN A TEĎ...

ČLOVĚK V SOUBOJI SE ŽRALOKEM: CO PŘIJDE DÁL, VÁS PŘEKVAPÍ...

Zkus si představit někoho, koho dobře znáš. Teď pro ni/něj zkus vymyslet vlastní clickbaitový titulek. Nezapomeň, že na něj klikne jenom tehdy, pokud dostatečně upoutáš její/jeho pozornost a vzbudíš její/jeho zvědavost:

TITULEK

Vytvářet šokující nebo bizarní obsah je jistě zábavné, věci se ale mají tak, že společnosti a majitelé webových stránek na zavádějícím obsahu, který uživatele přiměje ke kliknutí a někdy přispívá k šíření dezinformací, vydělávají.

**Pokračuj
na další
straně**

3

OBEZŘETNÉ SDÍLENÍ

Je spousta nejrůznějších nepravdivých nebo zavádějících informací, které se mohou rychle šířit, a než se naděješ, budou je sdílet lidé, kterým důvěřuješ. Je důležité, aby ses zamyslel/a, jakou roli v šíření informací hraješ ty.

Zapiš si poslední věc, kterou jsi se svými přáteli sdílel/a:

Nyní zkus odpovědět na tyto otázky:

Co upoutalo tvou pozornost?
... šokující obrázek?

Kde jsi ji viděl/a?

- sociální sítě
- zpravodajský server
- chatovací aplikace např. WhatsApp
- jiné

Kdo ji vytvořil?

Která webová stránka, autor?

Proč jsi ho sdílel/a?

Proč byl tento obsah vytvořen?

Můžeš označit více možností.

- jako provokace
- pro inspiraci
- za účelem poučení
- za účelem informování
- pro zábavu
- z jiných důvodů

Bylo pro tebe těžké odpovědět na všechny otázky? Věci neuspěchat a celou věc si promyslet může být obtížné, zvlášť když ses právě setkal/a s něčím, co tě šokovalo nebo udivilo. **Rozmysli si dobře, než se rozhodneš něco sdílet.**

Polož si otázku: „Je svět díky tomu, že jsem tento obsah sdílel/a, lepší?“

ANO

NE

4

UVĚDOM SI, ŽE MŮŽEŠ VYVOLAT VLNOBITÍ

Obsah sdílíme z nejrůznějších důvodů – nuda, humor, vzrušení – ale také proto, že nám na věcech záleží. Problémy, na kterých nám záleží, vypovídají o tom, jací jsme. Náš zájem na těchto problémech ovlivňuje to, co říkáme, jak jednáme a s kým se setkáváme, a totéž platí pro to, co děláš online.

Zamysli se nad problémy nebo tématy, které ti leží na srdci, a zapiš si je sem (např. klimatická krize, feminismus, práva zvířat, sport, gastronomie).

Teď zkus odpovědět na následující otázky (zaškrtni příslušná políčka):

Viděl/a jsem jiné uživatele internetu, kteří na toto téma reagovali tím, že...

- sdíleli šokující články, přestože obsah nutně nemusel být pravdivý.
- sdíleli určité myšlenky, jako by byly skutečností, i když to pravděpodobně byl jen jejich názor.
- sdíleli obrázky, které působily, že jsou něčím jiným, než čím ve skutečnosti byly.
- se řídili určitým virálním trendem.

Vyjadřuješ se aktivně k tomu, na čem ti záleží? Lidé často sdílejí věci, se kterými nesouhlasí, protože na ně chtějí upozornit. Až se příště setkáš s šířením dezinformací o tématu, na kterém ti záleží, nespěchej a začni komentovat, sdílet nebo zveřejňovat příspěvky až po zralé úvaze. A pokud se na to cítíš, zkus je označit jako nesprávné nebo zavádějící.

Viš, že...

když v roce 2019 došlo v amazonském deštném pralese k požárům, světoví vůdci včetně francouzského prezidenta nevědomky sdíleli podvržené snímky této události, které kolovaly po internetu.

DATA
DETOX
KIT

Moje umění boje s dezinformacemi

Gratuluje k dokončení datové detoxikace v oblasti boje s dezinformacemi. Teď se pohodlně posaď, uvolni se a zaškrtni, co všechno ses už naučil/a:

- Zjistil/a jsem, jak vypadá moje filtrová bublina.
- Dozvěděl/a jsem se, jak rozpoznat clickbaitové titulky.
- Nechovám se ukvapeně a předtím, než začnu něco sdílet, si to pořádně rozmyslím.
- Zamyslel/a jsem se nad tím, jak můžu využít své nové dovednosti ve vztahu k věcem, na kterých mi záleží.

Z bezbřehé povahy internetu můžeme být dezorientovaní, ale když začneme být všichni trochu zdrženlivější a budeme obsah sdílet s rozmyslem, bude jeho prostředí vlídnější. **Předej své nové dovednosti** přátelům a rodině, a zkus tak šířit pozitivní hodnoty.

Jestliže tě zajímají další tipy na datovou detoxikaci pro všechny věkové kategorie, navštiv datadetoxkit.org.